

**IMPLIKACIJE EMOCIONALNE
INTELIGENCIJE I KREATIVNOSTI U
FORMIRANJU PROSOCIJALNOG
PONAŠANJA**

Prof. dr ALINA ROMAN
UNIVERZITET "AUREL VLAICU" ARAD

Uvod

Ideje koje predstavljaju argumente u prilog vrednovanju kreativnosti i afektivnosti u učenju i formiranju prosocijalnog ponašanja:

- Emocije imaju ulogu da pokrenu i usmere ponašanje kao i da podrže motivaciju. Kroz afektivnost se može usmeravati ponašanje.
- Intenzitet i kvalitet emocionalnog iskustva zavisi od kognitivne evaluacije situacije. Ona se ostvaruje u zavisnosti od društvenih i kulturnih faktora, ličnosti i dozvoljava procenu situacije kao prijatnu ili neprijatnu, stimulativnu ili korektivnu.
- Naša osećanja predstavljaju važan izvor informacija i utiču na donošenje odluka sa širokim dejstvom.
- Odlučujuću ulogu u emocionalnoj kodifikaciji u obrazovanju prepoznaje sve veći broj istraživača. H. Gardner (2004, str.89). Sve više se prepoznaje formativna uloga osećanja u učenju.

Kreativnost i emocionalna inteligencija

- Kompleksnu ulogu koju kreativnost ima u transformisanju jedinice možemo posmatrati kroz druge elemente ili psihičke procese;
- Kognitivno rasuđivanje kao komponenta emocionalnih stanja postaje značajna kada govorimo o konceptu „emocionalne inteligencije” ;
- Razvijanje teorija koje u prvi plan stavljaju inteligenciju kao formativnu strukturu i afektivnost kao prosocijalnu funkciju, može se strukturisati kroz:

Koncepti

1905	Th. Ribot	Logika osećanja
1920	E. L. Thomdike	Socijalna inteligencija
1990	J. P. Mayer P. Salovey	Emocionalne veštine
1992	Reuven Bor-On	Komponente emocionalne inteligencije
1993	H. Gardner	Intrapersonalna inteligencija Interpersonalna inteligencija
1995	D. Goleman	Emocionalna inteligencija Koeficient emocionalnosti

Emocionalna inteligencija

Uključuje sledeće sposobnosti (M. Roco, 2004, str. 141):

- **Samosvest o sopstvenim emocijama;**
- **Vladanje emocijama;**
- **Unutrašnja motivacija;**
- **Empatija ;**
- **Utvrđivanje i usmeravanje međuljudskih odnosa.**

Stepeni formiranja emocionalne inteligencije

Njihovo razvijanje moguće je kroz aktivnosti učenja u kojima se stimuliše prosocijalno ponašanje:

- **1. Percepcija, evaluacija i izražavanje emocija;**
- **2. Emocionalni aspekt mišljenja;**
- **3. Razumevanje i analiza emocija;**
- **4. Uticanje na emocije kako bi se podstaklo emocionalno i intelektualno razvijanje;**

Ograničenja

- Da li kurikulum pruža dovoljno afektivnih iskustava u učenju kako bi se moglo tvrditi da škola razvija kreativnost, emocionalnu inteligenciju i prosocijalno ponašanje?
- Da li je moguće da deca posegnu za traženjem drugih načina intenzivnog emocionalnog izražavanja zbog nedovoljne ili negativne afektivne stimulacije koja stvara osećaj nelagodnosti (konkurencija, evaluacija)?
- Koliko često se odvijaju aktivnosti koje razvijaju afektivni izraz ili kreativnu interakciju?

Razvijanje kreativnosti

Uključuje dve komplementarne pedagoške aktivnosti:

- a) stvaranje modela koji podržava prosocijalno i kreativno ponašanje;
- b) projektovanje kreativnih situacija učenja;

Model formiranja prosocijalnog i kreativnog ponašanja

Predloženi model uključuje četiri oblasti:

- ▣ Tipovi (primeri) prosocijalnog ponašanja;
- ▣ Unutrašnje karakteristike koje pomažu razvijanje kreativnosti, emocionalne inteligencije i prosocijalnog ponašanja;
- ▣ Faze formiranja emocionalne inteligencije;
- ▣ Primeri spoljnih događaja koji pomažu manifestovanje unutrašnjih karakteristika.

Spoljašnji faktori

- Postojanje mogućnosti učenja o prosocijalnom ponašanju;
- Učestvovanje u prosocijalnim aktivnostima;
- Slaganje sa prosocijalnim ponašanjem;
- Neslaganje ili kažnjavanje/odsustvo nagrađivanja prosocijalnog ponašanja;
- Komunikacija, razgovori o prosocijalnim normama, vrednostima i očekivanjima prema porodici, školi, zajednici..
- Prirodnost, osećajnost, jasnoća, doslednost i odgovornost u odnosima odrasli - deca;
- Mogućnosti interakcija.

Unutrašnji faktori

- **Kognitivni faktori**

- - misli i namere
- - poznavanje posledica postupaka
- - poznavanje alternativa
- - koncept pravednosti i poštenja
- - poznavanje odogovarajućeg ponašanja u određenim situacijama

- **Motivacioni faktori**

- Zanimanje za sebe i ostale
- Simpatija/ empatija
- Emocionalni odgovori na sopstvene postupke
- Ponos i zadovoljstvo

- **Ponašanje**

- Sposobost komunikacije i pregovaranja
- Sposobnost kreativnih postupaka

- **Faktori ličnosti**

- Samokontrola
- Poštovanje
- Kreativnost
- Osećaj efikasnosti
- Asertivnost

Prosocijalno ponašanje

- Saradivanje
- Kompromis
- Komfor
- Pomoć
- Humanost
- Preuzimanje odgovornosti
- Afirmisanje kreativnog potencijala

Saradnja i kreativnost

Program emocionalnog i kreativnog osposobljavanja

1. „Ovo sam ja – kroz pokret i igru“

- **Zadatak:** Deca se kreću u skladu sa zadatkom. Primeri (po redosledu realizacije)
 - Uz odogovarajuću muzičku podlogu deca ostvaruju pokrete , na taj način stvarajući sopstvenu igru;
 - Deca će zamisliti da hodaju po različitim površinama (ledu, živom pesku, kiši,vodi, snegu, itd.); da povežu pokrete i mimiku sa osećanjima;
 - Koristeći igru uloga, deca će imitirati razne životinje (petla, mačku, kengura, majmuna, zmiju, žabu, ribu, itd.).
- **Metode i sredstva za realizaciju:**
- - igra uloga;
- - ekspresivne tehnike;

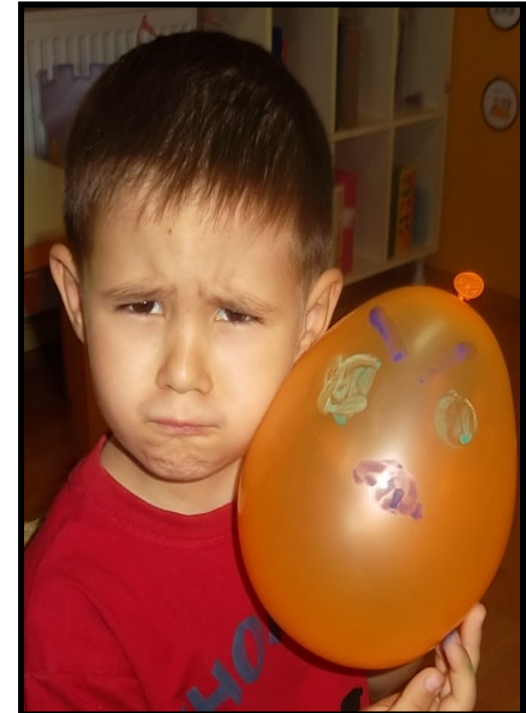
Program emocionalnog i kreativnog osposobljavanja

2., „Veseli i tužni baloni“

- Aktivnost podrazumeva podsticanje dece ka otvorenom, autentičnom, spontanom, emocionalnom izražavanju, razvijanju prosocijalnog ponašanja, spontanosti, kreativnog ponašanja dece.
- **Metode i sredstva za realizaciju:**
- -igra uloga;
- -izlaganje;
- -autoanaliza.

Identifikacija i izražavanje emocija

Aktivnosti su realizovane sa predškolicima koji su učestvovali u programu

Program emocionalnog i kreativnog osposobljavanja

3., Dizajn emocija

- **Zadatak:** Deca realizuju crtež uz pomoć prstiju u kojima izražavaju svoje emocije: radost, tugu, bes, ljutnju, sumnju, začuđenost, strah, krivicu, i td. Takođe, ona svoja osećanja izražavaju koristeći boje koje smatraju odogovarajućim.
- **Metode i sredstva realizacije:**
 - -razgovor;
 - -vežba;
 - -individualni rad.

Program emocionalnog i kreativnog osposobljavanja

4., „Predstavljanje osećanja“

- Igra ima za cilj razvijanje empatije kroz jednostavne vežbe telesnog izraza (pantomima) tako što se osećanja iskazuju slobodno, otvoreno, kroz aktivno učešće.
- **Metode i sredstva realizacije:**
 - - vežba;
 - - tehnike telesnog pokreta;
 - - kreativne tehnike.

Program emocionalnog i kreativnog osposobljavanja

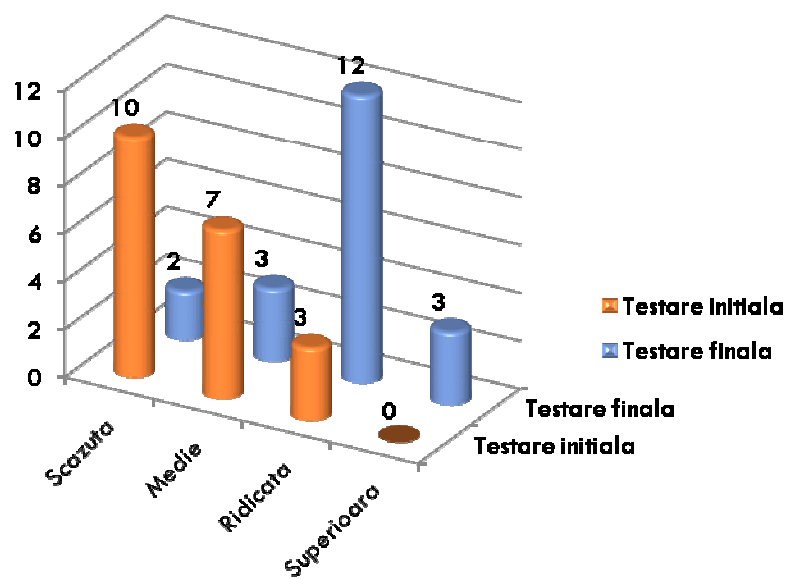
- **5." Kutija za tugovanje – kutija za radovanje"**
- **Zadatak:** Izradiće se dve kutije. Svako dete će izraziti po jedno svoje osećanje radosti i tuge koje će grafički predstaviti (crtež). Staviće svoje crteže u odgovarajuće kutije nakon čega će zajedno pogledati šta se u kutijama zbiva.
- **Metode i sredstva realizacije:**
 - - rad sa metaforama;
 - - ekspresivne i kreativne tehnike.

Evaluacija stepena emocionalne i kreativne razvijenosti

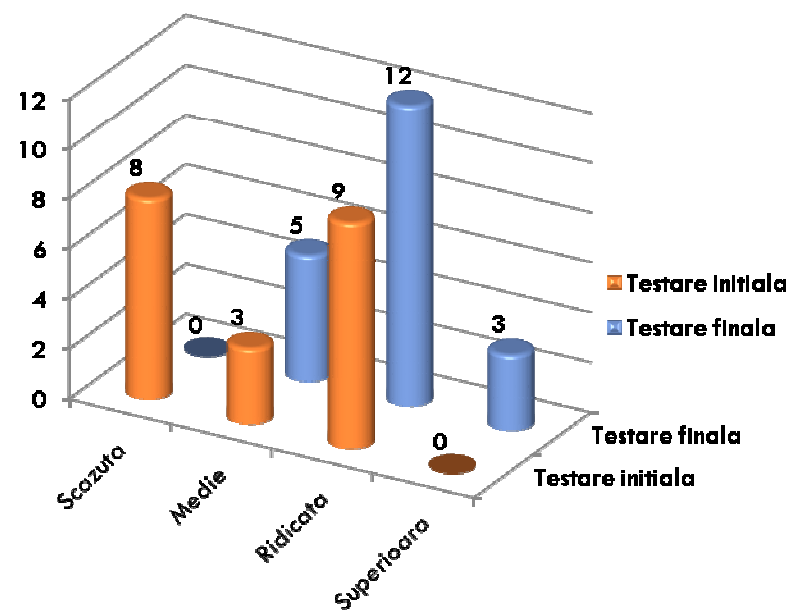
- Stepen poznavanja osećanja - zadatak: *Prepoznati dečja osećanja na osnovu izraza lica;*
- Identifikacija stepena vladanja osećanjima, aitem – igra, magični „prekidač” za osećanja;
- Za utvrđivanje stepena prepoznavanja osećanja (empatija), korišćen je aitem – igra „ Detektivi osećanja”. Deca su imala zadatak da prepoznaju osećanja i da ih izraze na sebi svojstven način;
- Stepen ekspresivne kreativnosti – grafička provera „Nacrtaj šta sanjaš“.

Rezultati

Emocionalna inteligencija

Kreativno izražavanje

Zaključak

Zaključak

- Emocionalna inteligencija se može naučiti, vežbati već na najranijem uzrastu, čak u prvoj godini života. Predškolski period je od izuzetne važnosti zato što se tada kreira rečnik osećanja, njihovo povezivanje i kontekstualizacija, njihov način izražavanja (čelo koje izražava zabrinutost ili ljutnju, osmeh kao znak radovanja, i td.), načini reagovanja na osećanja koja decu okružuju;
- Na uzrastu od 6 godina korišćeni termini znatno se obogaćuju. Deca postaju sposobna da razvijaju sopstvena osećanja i da saslušaju druge;
- Razvijanje emocionalne inteligencije dovodi do smanjivanja blokada u izražavanju kreativnosti i podstiče kreativni potencijal dece .

Zaključak

- Formiranje emocionalne inteligencije i prosocijalnog ponašanja u velikoj meri zavisi od obrazovnih modela u porodici, od kvaliteta afektivnih odnosa dete – odrasli;
- Emocionalna inteligencija podstiče lični uspeh i prosocijalno ponašanje samo u slučaju da obrazovno okruženje pruža dovoljno podrške i razvija radoznalost, autokontrolu, saradnju.